

Od sklamaní k tvorbe príťažlivej alternatívnej vízie

Je nepochybné, že dnešná moc na Slovensku sa pokúša zjednocovať ľudí na trasovisku kolektívnej paranoje a zároveň ich naháňa do jalového súkromia, kde sa menia/meníme na radosťne-infantilných konzumentov sklamaní. Som presvedčený, že práve z tejto masy, odsúdenej do roly autsajdrov, vzídu a zviditeľnia sa aj obrisy inej, pre nás prijateľnejšej vízie: vízie sveta, ktorý bude rekonštruovaný od podlahy, zdola, podľa premenlivých potrieb a túžob jednotlivcov, energiou príkladu a etosom činu skupiny, komunity, pospolitosti.

Podhubím každej dôveryhodnej aktivity je ľudská integrita jednotlivca. Ona je kolískou svedomia, slobodnej voľby, povinnosti, zodpovednosti i solidarity v mene dočasných cieľov. Jednotlivec, ani ten najdokonalejší, však sám veľa nezmože. Energia príkladu a etos činu sa stanú nákazlivými a prenosnými až vtedy, keď sa znásobia synergicky, keď ich umocní tvorivý potenciál skupiny, komunity.

Sekcia na ochranu ľudovej architektúry pri SZOPK a jej zázemie vzniklo v hlbokom komunizme, ako jedna z aktivít ľudí, ktorí už vtedy, predchnutím ušľachtilým konzervatizmom, mali pred sebou víziu nového krajšieho sveta bez haxlyovských ironických úvodzoviek. Sveta, ktorý by sa mohol vynoriť spomedzi mantinelov rôznofarebných totalít na jednej strane a brutálnej, bezzdnej, darwinisticky selektívnej konkurencie každého proti každému na strane druhej i konkurencie, ktorá ničí tradičné hodnoty, kontinuitu kultúry i maternice, v ktorých sa rodia nové, alternatívne vízie sveta. Sveta, v ktorom je základnou hodnotou solidarita. Solidarita v zmysle kresťanskom, ľavicovom i konzervatívnom.

Činnosť tejto sekcie, v lone vtedy ešte hlbokého slovenského komuniz-

mu, mi dnes, na sklonku 20. storočia, z odstupe pripomína úsilie benediktínov na začiatku stredoveku. Antický Rím sa zrútil a po vyľudnenom, zničenom kontinente, kde sa rozpadli bez alternatívy všetky hodnotové systémy staroveku, potulovali sa vykorenení, zúfalí simplicissimovia, ktorí žili bez nádeje a v presvedčení, že koniec sveta sa priblížil. Budúcnosť bola prázdna, na obzore sa nevynárala nijaká vízia lepšieho sveta.

Vtedy Benedikt z Nurcie, mních, ktorý sa stal neskôr svätým Benediktom, založil svoju rehoľu. Založil ju preto, lebo tušil, že nový svet treba vybudovať zdola. Prácou, tvorivosťou, rozjímaním, vernosťou miestu. Už vtedy veril, že energia príkladu a etos činu dokážu zjednotiť to najhodnotnejšie z tradície s víziou budúcnosti. Pri všetkej pokore veril, že uspeje a bude mať nasledovníkov. Nemýlil sa: sieť benediktínskych kláštorov sa stala podhubím dnešnej Európy a svätý Benedikt je jej patrónom.

Sekcia na ochranu ľudovej architektúry pri SZOPK vznikla ako spontánne spoločenstvo ľudí bez zaprisahávajúcich a nabubrených deklarácií či stanov, v tichom presvedčení, že demokracia prírody je inšpirujúca a (častočne) prenosná aj na spoločnosť. Jej členov zjednocoval zelený, vtedy v našich končinách ešte neziologizovaný ekologický etos, intímne obcovanie s prírodou, materiálmi hodnotami minulosti. Hľadali priestor, kde by si dokázali vyhojiť neustále zraňovanú občiansku dôstojnosť, ktorá je hlavnou prísadou občianskeho sebavedomia. Uvedomili si, že etos činu je zdrojom i podmienkou legitimacy názoru, nového posolstva, ktoré vtedy v nich ešte len klíčilo. Dokázali prepojiť urbánnu precitlivosť, senzitivitu mestských ľudí s prirodzenou zelenou empatiou

dočasných vidiečanov, osvojili si manuálne zručnosti, grify, fortiele domorodých remeselníkov a hospodárov, ale aj ich zdedenú schopnosť šetrného obcovania s prírodou a krajinou. Tušili, že práve táto rukolapná skúsenosť bude najspoľahlivejším fundamentom ich postmoderných vízií. Vízií, v ktorých etos principiálneho splynie s etosom nevyhnutného.

Výpady členov sekcie na vidiek za drevenicami, senníkmi, humnami a folvarkami neboli eskapizmom, únikom z nehostinnej, ubíjajúcej reality, ale inštinktívnou cestou za utužením vlastnej integrity, cestou k novej kvalite života. V skupinách, komunitách, vytvárajúcich sa v gravitácii stavieb, ktoré obnovovali, kultivoval sa ušľachtilý egoizmus sebaobnovy, schopný niesť posolstvo o novej vízii sveta.

"Domorodci" i neprebudení spoluobčania ich neraz pokladali za čudákov. Nechápali sladkú chuť hodnoty, ekológiu zisku, ktorý má väčšiu hodnotu než všetok čas i peniaze. Nechápali tento materiálne nezhodnotiteľný altruizmus, podozrivú aktivitu bez viditeľného úžitku, ktorý by ju uspokojivo vysvetlil. Sociológovia ich preto výstižne nazvali pozitívnymi deviantmi. Sekcia na ochranu ľudovej architektúry pri SZOPK sa energiou svojho príkladu stala "forfárerom", predchodcom dnes už i v našich končinách nádejne fungujúcich zoskupení tretieho sektora, všetkých ľudí, čo už pochopili, že štát o mnohých ich potrebách ešte nevie, čo vedia, že štát na mnohé ich potreby nemá peniaze, a vedia aj to, že štát by na mnohé ich potreby peniaze mal, ale predbežne ich nehodlá financovať.

Pozitívni devianti už majú nasledovníkov. Verím, že bude čoraz viac ľudí, ktorí odmietajú byť infantilnými konzumentmi sklamaní, ľudí, ktorí pre seba i pre svojich blížnych dokážu podľa scenárov vlastných potrieb a túžob produkovať tú najvzácniejšiu z alternatívnych technológií – technológiu ľudského šťastia a spokojnosti.

Eugen Gindl